

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Дияна Василева Николова-Багалева, ПУ „Паисий Хилендарски“,
Филологически факултет

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление
2.1. Филология (Антична и западноевропейска литература: сравнително
литературознание)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 96 от 17. 11. 2023 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, за нуждите на катедрата *История на литературата и сравнително литературознание* към Филологическия факултет като кандидат участва **гл. ас. д-р Соня Красиминова Александрова-Колева** от ПУ „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед № РД-21-75 от 16.01 2024 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ – област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Антична и западноевропейска литература: сравнително литературознание), **обявен за нуждите на катедрата по история на литературата и сравнително литературознание** към Филологическия факултет.

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат: гл. ас. д-р Соня Красиминова Александрова-Колева** от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от гл. ас. д-р Соня Александрова-Колева комплект материали на хартиен носител е в пълно съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ. Той включва следните документи: 1. молба по образец до ректора за допускане до участие в конкурса; 2. автобиография по европейски формат; 3. диплома за висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „магистър“ с приложение (оригинал и копие); 4. диплома за образователна и научна степен „доктор“ (оригинал и копие); 5. списък на научните трудове; 6. научни трудове (копия

на публикациите); 6.1 декларация за съавторство; 6.2 списък на цитиранията; 7. справка за съответствие с минималните национални изисквания; 8. анотации на материалите по чл. 65. от ПРАСПУ (на български и чужд език); 9. самооценка на приносите; 10. декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи; 11. удостоверение за трудов стаж; 12. документи за учебна работа; 13. документи за научноизследователска работа;

За процедурата са представени следните научни текстове:

- 3 монографии, от които в конкурса кандидатът участва с хабилитационния труд *Предмодернистични характеристики в творчеството на Мопасан* (Пловдив, УИ „Паисий Хилендарски”, 2024)

- 23 статии, от които са посочени 10 по темата на хабилитационния труд. По същество още 4 статии са тематично обвързани с Мопасан, основно с „Бел ами”. Те имат главно методически характер. Пет от представените 23 статии са осъществени в съавторство с Фани Бойкова.

Заявявам, че според мен документите по процедурата са изготвени изрядно и че в хабилитационния труд, както и в приложените 23 статии, не съм установила плагиатство или следи от плагиатство. Приносните моменти са налице. Те са формулирани и в анотациите към статиите и монографиите.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

Гл. ас. д-р Соня Александрова-Колева е преподавател по антична и западноевропейска литература в ПУ „Паисий Хилендарски“ от 2009 г. и от 2012 до 2023 година има 12 успешно защитили дипломанти. Тя има лекционни курсове и семинари по антична и западноевропейска литература със студентите бакалаври от Филологическия факултет на ПУ, лекционни курсове в 4 магистърски програми, както и лекции за 1 избираема и 4 факултативни дисциплини. Сред тях са посочени 6 разработени напълно нови лекционни курсове и семинари. В периода 2009 – 2018 г. Соня Александрова-Колева е преподавател по антична и западноевропейска литература и във филиала на ПУ в гр. Смолян (на специалности БЕИ и БЕАЕ, редовно обучение).

В справка за научноизследователската си работа Соня Александрова-Колева е посочила участието си в 4 научни проекта (за периода 2013 – 2020 г.), 29 доклада от

научни конференции в България и чужбина (в периода 2011 – 2023 г.); участие в редакционни колегии и в три научни организации.

От предоставените справки за научната, преподавателската и административната дейност на гл. ас. д-р Соня Александрова-Колева е видима голямата ѝ активност за изминалите години. Всички представени на конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ материали имат научен и научноприложен характер.

Голяма част от статиите, представени за конкурса, стават част от хабилитационния ѝ труд (сред тях са: *Флорален детайл и творческа интуиция в „Бел-ами“*; *Растителни елементи в „Бел-ами“ и ар нуво*; *Интуитивни проекции на ар нуво в „Бел-ами“ на Мопасан*; *За Мопасановите Мадлени и литературната интуиция*; *Мопасан в опит за изчерпване на реалистическата репрезентация – повторения, удвоявания, загуба на референциалност*; *Псевдоекфразис в романа „Бел Ами“*). Друга част от статиите (някои съвместно с доц. д-р Фани Бойкова) са свързани с работата ѝ по научни проекти – като факултетския проект „Лингвистична интуиция и лингвистична компетентност в съвременния мултикултурен свят – езикови, литературни и образователни аспекти“ (НИ-15-ФЛФ-015).

Монографията *Предмодернистични характеристики в творчеството на Мопасан* е с обем 364 страници, структурирана в 7 глави и 4 приложения (списък на фантастичните разкази на Мопасан; две приложения, съдържащи текстове на анализирани автозаимствани пасажии и встъплението на „Бел Ами“).

Хабилитационният труд е плод на дългогодишна изследователска работа, започнала на основата на преподавателската дейност, както отбелязва авторката. Това е изследване върху творчеството на писател, с когото Соня Александрова-Колева се занимава наистина от дълги години и когото познава в детайли – при това в работа с текстовете на френски език. Още в уводните думи е заявена поставената цел – да се открият модернистични тенденции в творчеството на Мопасан в контекста на направленията, към които е причисляван – социален реализъм, натурализъм – и така да се осветли „противоречивият профил на неговото творчество“, да се представят „спецификите на авторския почерк“ (с. 5). Изследването се фокусира върху *Бел Ами*, *Орла*, *Писмо от един луд*, *Силна като смъртта*, *Гробът*, *Монт-Ориол*, *Нашето сърце*. Хипотезата на изследването е заявена на с. 11: в творбите на Мопасан „присъстват нетрадиционни подходи към традиционната техника на мимесиса, които са част от

основанията да го мислим като демонстриращ предмодернистични характеристики автор“. Понятието *мимесис*, с което изследването работи, е представено в първа глава през концепциите на Платон, Аристотел и Ауербах. Насетне са обговорени спецификите на социалния реализъм и натурализма (с. 26 – 33), за да бъде заявено, че творчеството на Мопасан е „финализиращо социалния реализъм с елементи на натурализъм и търсещо постигането на нов художествен образ през традиционен метод на изображение“ (с. 33). Втора глава („Методът на Мопасан“) играе ролята на обстойно въведение към последвалите наблюдения, осъществени в глави 3 – 7. Тя очертава и литературноисторическия контекст, на който ще е ситуирано творчеството на Мопасан, както и рецепцията му, осъществена от негови съвременници и от френски литературоведи от наше време. Фокусирайки се върху отношението на Мопасан към миметичния подход в изкуството, изследването се „отваря“ в следните посоки, като добавя и своя гледна точка към обстойно изведените интерпретативни стратегии, присъстващи при утвърдени френски изследователи на Мопасан: функции на повторението – конструктивно и автотекстуално; разполовяване и удвояване на първообраза; фалшиви образи; художествен псевдоекфразис; мултиплициране на отраженията. Частта „Автотекстуално повторение – пътят към образа“ отключи у мен и аналогията със серията картини на модерниста Пол Сезан „Планината Сент Виктоар“, рисувани в края на 80-те години и след това ок. 1902 – 1906 г. (струва ми се, че наблюдения в тази посока биха били продуктивни).

В 4 глава („Мопасановите Мадлени“), когато говори за удвояването на образа, става ясно защо е необходимо авторката да въведе и обговори Платоновите концепции за мимесис още в първа глава. Това понятие при Платон е сложно, има най-малко два режима на значение (*εἰκόν*, *φάντασμα*): образцово подражание (образ с образец) и фантазматично подражание (измамно подобие). Този модел служи на Соня Александрова, когато интерпретира удвояването на първообраза в *Бел Ами* (Мадлен Форестие и „Мадлената“), подхващайки сложния въпрос за отношенията оригинал – копие, подобие; за различните начини на уподобяване.

Детайлното вглеждане в художествения свят на Мопасан води до интересните наблюдения, осъществени и в следващите глави. „Копия и кухи образи“ продължава аналитичните наблюдения, свързани с образа на Жорж от *Бел ами*, включително през стратегиите на имиджмейкинга и спецификите на първия етап на консуматорския капитализъм, които добавят нови шрихи към обилно анализирания във френското

литературознание литературен образ на героя на Мопасан. Тук, както и в други части от монографията, работата с френския текст откроява съществени разминавания с превода на български, което показва както проблематичността на интерпретациите, градени на базата само на преводни текстове, така и уменията на авторката да откроява значимото и на равнище лексема в авторския текст.

„Функционализации на изобразителното изкуство“ (6 гл.) убедително онагледява тезата на авторката за наличие на предмодернистични тенденции в творчеството на Мопасан през аналогии с ар нуво и през функциите на живописния екфразис в творбите на Мопасан, определен като „прикрита антимиетична наративна техника“ (с. 238). Бих открила като особено интересни и приносни частите „Антиципиране на характеристики на ар нуво“ (с детайлното вглеждане във функциите на флоралните мотиви при Мопасан) и „Художествен псевдоекфразис“ (с анализа на картините, присъстващи в *Бел ами*). Седма глава, „Мултиплициране на отраженията“, обхваща разсъжденията от предходната глава и се фокусира върху *Силна като смъртта*. И се „завръща“ отново към въпроса за образ – подобия, оригинал – копия, идеално – „реално“. Тук продуктивни, струва ми се, биха могли да са и наблюденията в съпоставка с *Менините* на Веласкес (включително с огледалото и с двете завеси в ателието на художника) по линия на изобразителния принцип *mise en abyme*, с който текстът работи в предходната глава. В седма глава много убедителни са аналитичните наблюдения, свързани с Бодлер и аналогични художествени похвати при Мопасан (с. 305 – 313).

Монографията на Соня Александрова-Колева е сред малкото обстоятелни изследвания върху твореца Мопасан, осъществени в българското литературознание. То има несъмнен приносен характер и дава доста обилни сведения не само за творческия метод на Мопасан, но и за рецепцията му във френското литературознание и встъпва в продуктивен диалог с най-утвърдените му изследователи. Изследването изпълнява задачата си, формулирана още в заглавието, откроявайки предмодернистични тенденции у Мопасан при детайлното вглеждане в спецификите на художествения му метод.

3. Критични забележки и препоръки

Бих препоръчала да се прецизират някои понятия (напр. „естетическа идеология“ – с. 25; „естетическа тенденция като реализъм“ – с. 26; „миметични направления“ – с. 89),

както и да се избегне уеднаквяването (на места) между стилистика и художествен метод, художествен метод и естетическа тенденция, както и употребата на „артистичен“ вместо художествен. Добре е да се избегне и назоваването на Мопасан само по лично име (Ги).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Соня Александрова-Колева, **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой научни текстове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“. Теоретичните разработки имат научна приложимост, част от тях са пряко ориентирани и към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Соня Александрова **е безспорна**. Постигнатите от нея резултати в учебната и научно-изследователската дейност **напълно** съответстват на минималните национални изисквания.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ за избор на гл. ас. д-р Соня Александрова на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Антична и западноевропейска литература: сравнително литературознание).

19. 03. 2024 г.

Изготвил становището:

.....
доц. д-р Дияна Николова-Багалева